

7. Raně novověká mystika a její podoby, pietismus, raně novověký milenialismus, jansenismus

Situácia po náboženských vojnách

- materiálny a socioekonomický rozklad
- prehlbovanie sociálnych a ekonomických rozdielov
- turko-tatárska hrozba
- morové epidémie



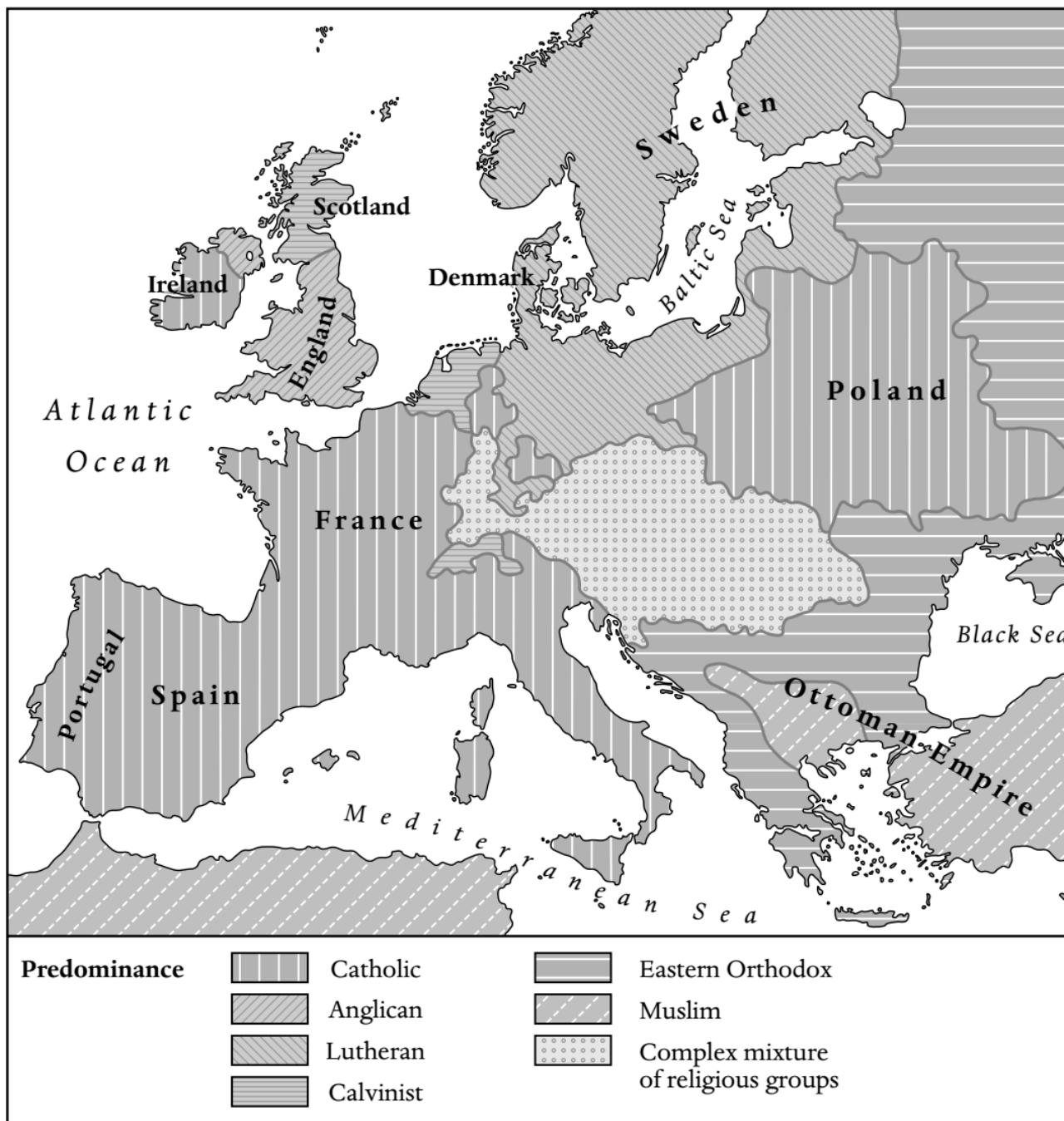
Situácia po náboženských vojnách

- náboženstvo ako zdroj konfliktu
- únava konfesijnými sporami a kontroverziami
- implementácia vs. formálne prijatie konfesie
- emancipácia politického a intelektuálneho života
- apokalyptická perspektíva vs. pokrok



Situácia po náboženských vojnách

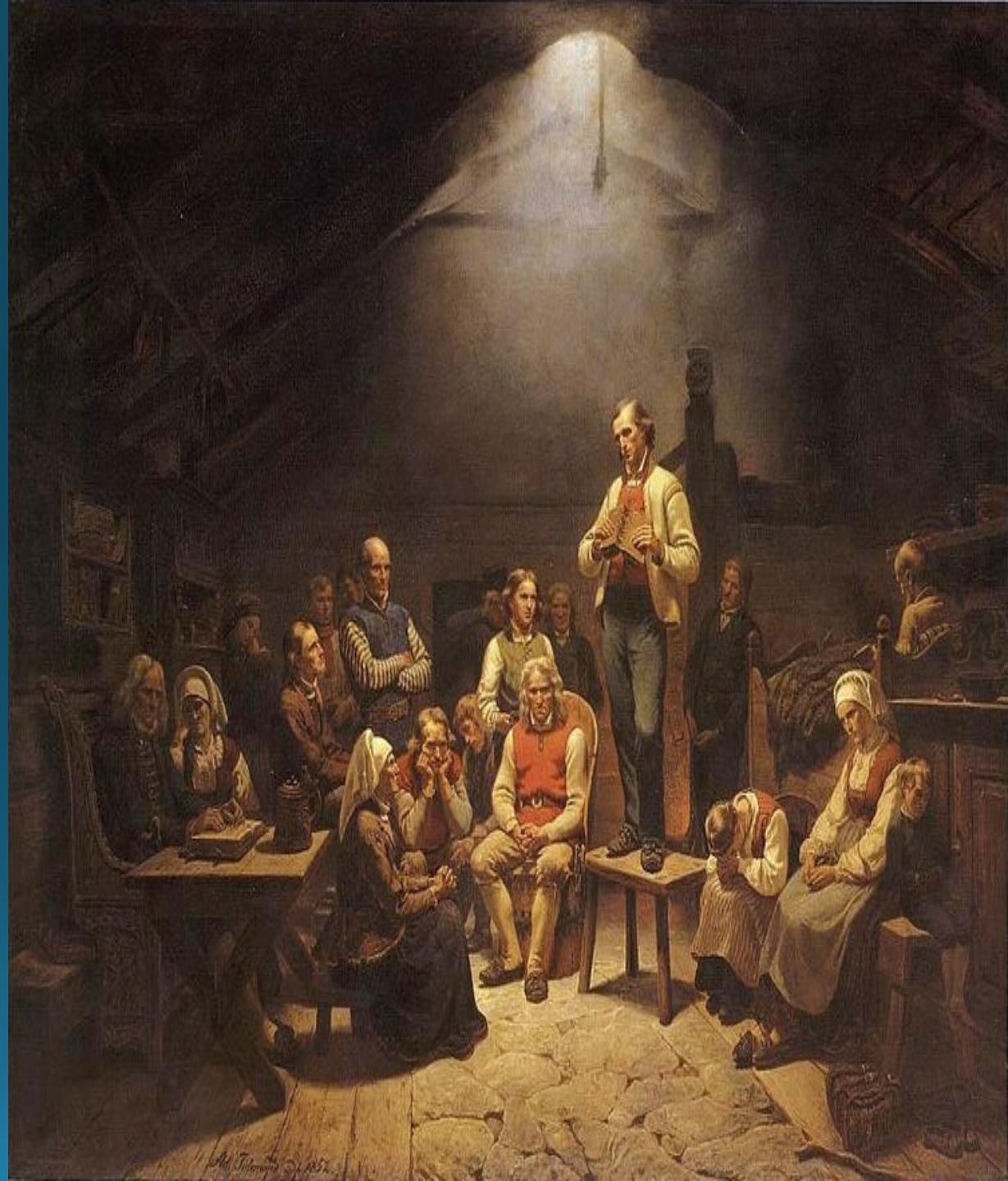
- rímsky katolicizmus: južná Európa, západné Stredomorie, Írsko, Rakúsko, Bavorsko, Polsko, Litva
- protestantské denominácie: severná Európa a stredná severná Európa, Veľká Británia, severné Írsko, luterské Baltské more (Nemecko, Prusko, Škandinávia, Fínsko, Estónsko, Lotyšsko), Sliezsko, juho-západné Nemecko, Švajčiarsko
- mimoeurópska expanzia: Stredná a Južná Amerika, Afrika (Mys dobrej nádeje, Kongo, Angola, Zambezi, Mozambik), Ázia (Goa, južná India, Šrí Lanka, Nepál, Tibet, Filipíny, Čína, Indočína, Indonézia, Japonsko)



Map 1 Confessional map of Europe c. 1700

Pietizmus

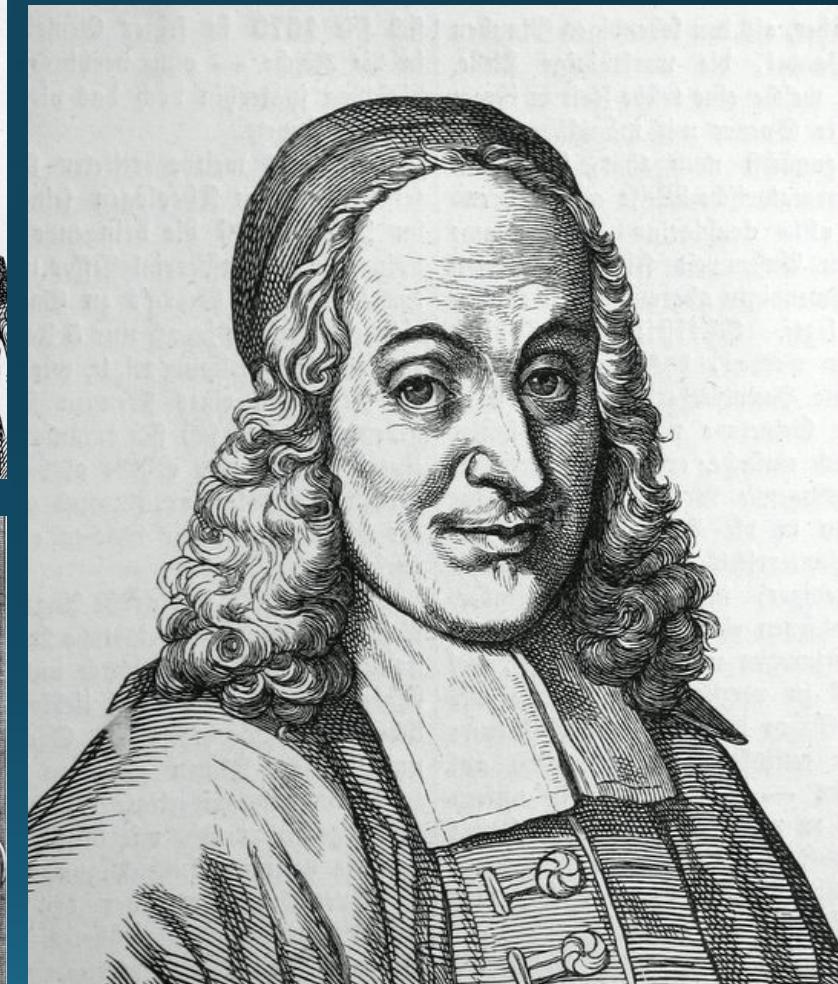
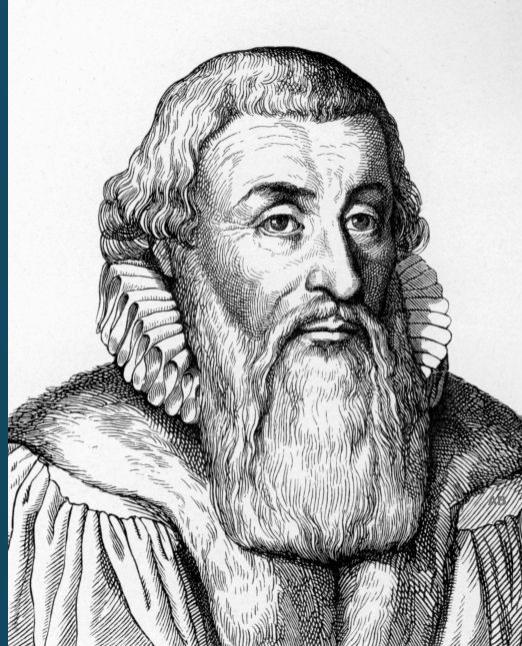
- najväčšie a najvýznamnejšie obrodné hnutie po Reformácii
- laické hnutie
- snaha prekonáť konfesionálne rozdiely
- zameranie sa na každodenný život kresťana a jeho zbožnosť
- prežívanie viery a skúsenosť
- individualizmus
- reformácia náuky vs. reformácia života
- luterská ortodoxia + mystika, spiritualita
- symbióza a adaptabilita na odlišné podmienky
- collegia pietatis



Pietizmus

1. generácia

- Johann Arndt (1555–1621)
 - „*Pravé kresťanstvo*“ (1605-10)
 - náboženstvo hlavy vs. n. srdca
 - J. A. Komenský
- Johann Valentin Andreä (1586–1654)
 - prvá sociálne utopická novela
 - mesto Württemberg
- Philip Jakob Spener (1635–1705)
 - študijné skupinky
 - reformácia sociálneho systému
 - misie do Indie
 - „*Pia Desideria*“ (1675)



Pietizmus

2. generácia

- August Hermann Francke (1663–1727)
 - „franské inštitúcie“
 - 1694 Univerzita v Halle
 - podpora Spenera a Hohenzollern
 - „hallský pietizmus“
 - „*Stopy stále živého Boha*“ - 1727 „*Pietas Hallensis*“
 - náhla dramatická konverzia
 - učiteľ M. Bela



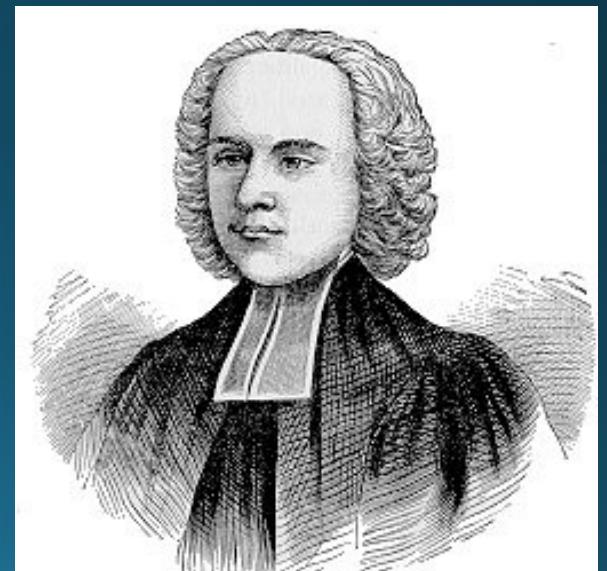
3. generácia

- Nikolaus Ludwig Graf von Zinzendorf (1700–60)
 - komunita „Herrnhuter“ (J. Wesley)
 - 1727 kolektívne prebudenie
 - Zeist (Holandsko), Neuwied (Porýnie), Bethlehem (USA)
 - „náboženstvo srdca“ – živá viera
 - ekumenizmus



Metodizmus

- John Wesley (1703–91)
 - metodistické hnutie
 - skúsenostný aspekt náboženstva
 - transformatívna povaha viery a osobná konverzia
 - náboženská horlivosť
 - 1738 "Aldersgate experience,"
 - 1744 prvá metodistická konferencia
- George Whitfield (1714–70)
 - kalvinistický metodizmus



Many mansions

Selected denominations, origins

PRE-REFORMATION

EUROPEAN REFORMATION

ENGLISH REFORMATION

GREAT AWAKENINGS

MODERN EVANGELICAL MOVEMENT

Early Christianity

Eastern Orthodox

Great Schism
7th C-1054

Roman Catholic

Lollard*

John Wycliffe
England, mid-14th C

Hussite*

Jan Hus
Bohemia, 1410s

The Reformation

1517

Reformed

John Calvin
Switzerland, 1530s

Anabaptist

Switzerland, 1525

Anglican

Henry VIII
Act of Supremacy
England, 1534

Presbyterian

John Knox
Scotland, 1560s

Church of Scotland

Pietist*

Germany, late 17th C

Lutheran

Martin Luther
Diet of Worms
Germany, 1521

Baptist

England, 1609

Moravian

Saxony, 1720s

Quaker

George Fox
England, 1650s

Congregational

England, 17th C

Puritan*

England, 16th-17th C

Episcopalian

United States, 17th C

Amish

Switzerland, 1690

Mennonite

Switzerland, 1537

Methodist

John Wesley
Britain, 1730s

Salvation Army

William Booth
Britain, 1865

Seventh Day Adventist

United States, 1863

Holiness churches

Britain, 19th C

Pentecostal

United States, early 20th C

Assemblies of God

United States, 1914

Charismatic movements

United States, 1960s

Redeemed Christian Church of God

Nigeria, 1952

Universal Church of the Kingdom of God

Brazil, 1977

hundreds of denominations, such as

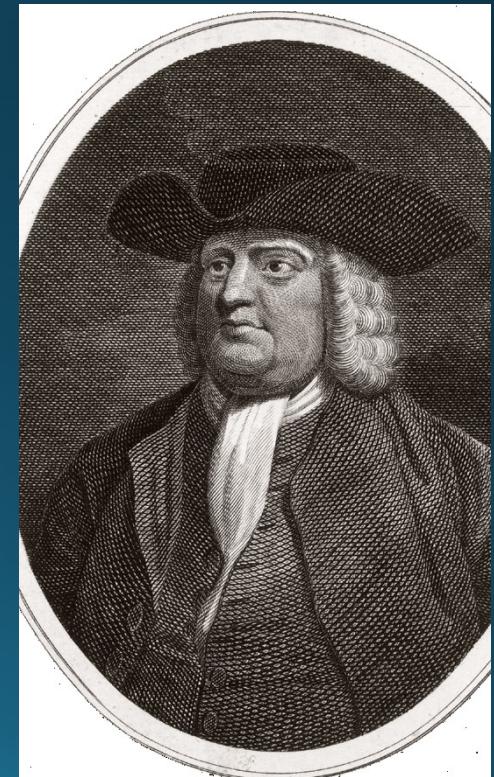
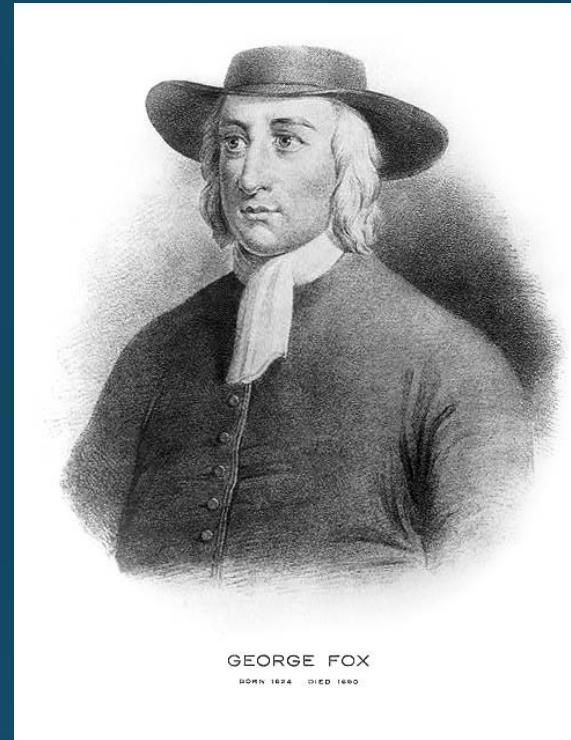
Source: *The Economist*

Economist.com

*Denomination or movement no longer exists

Situácia v amerických kolóniach

- Kvakeri
 - George Fox (1624-91)
 - „Spoločnosť priateľov“
 - William Penn (1644-1718)
 - zakladateľ Pensylvánie
 - kvakerská kolónia
- presbyteriánska cirkev
 - vlny 1740 – 58
 - 1789 prvé Všeobecné zhromaždenie
 - John Witherspoon (1723 – 94)
- „Veľké prebudenie“ (1735 – 45)
 - dôraz na osobné
 - Jonathan Edwards (1703–58)

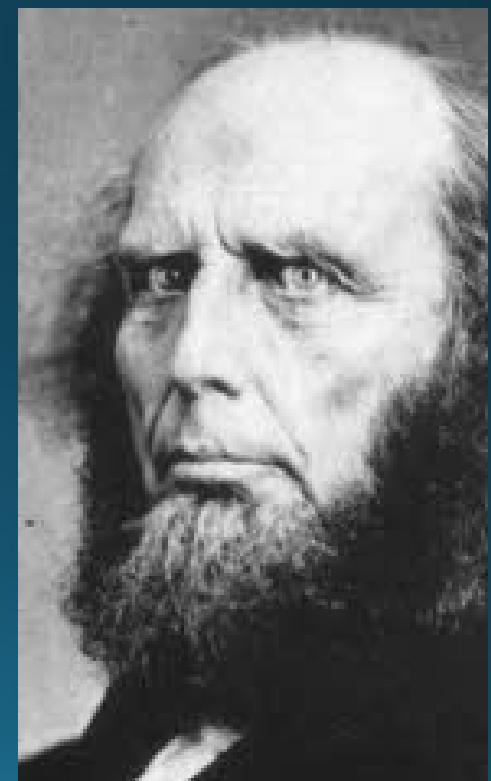
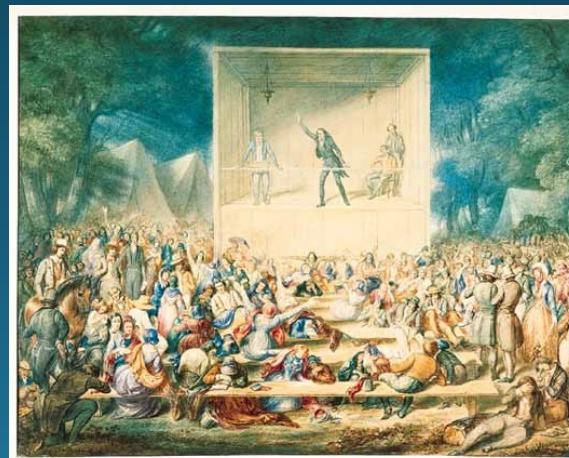
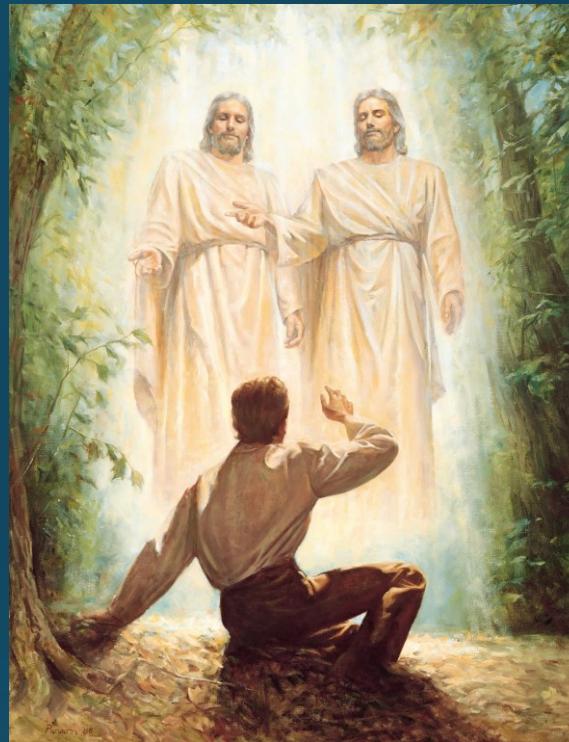


Situácia v USA

- 1776 Deklarácia nezávislosti
- 1775-83 vojna za nezávislosť
- vzťah štátu a náboženstva
 - Patrick Henry (1736–99)
 - Thomas Jefferson (1743–1826) & James Madison (1751–1836)
 - baptisti, presbyteriáni, metodisti
- 1786 „Virginia Statute for Religious Freedom“
- 1779 „Bill to Establish Religious Freedom“, 1786

Situácia v USA

- Druhé veľké prebudenie (1800-30)
- 1801 Kentucky, „Cane Ridge“
- Charles Grandison Finney (1792–1875)
 - „altar call“
- Holiness Movement
- Joseph Smith (1805–44), Mary Baker Eddy (1821–1910), Charles Taze Russell (1852–1916)
- katolíci v USA
 - 1634 Chesapeake Bay
 - 1803 kúpa Louisiany (Florida, Mexiko)
 - katolícke migračné vlny (Írsko, Taliansko, Nemecko) – Boston, New York
 - 1834 podpálenie kláštora v Charlestowne
 - antikatolicizmus



Katolícka spiritualita

- **jezuiti**

- Reducciones
- Antonio Ruiz de Montoya (1585–1652) Paraguay
- 1758 – 1766 vyhnanie jezuitov z Portugalska a Španielska
- 1773 dekrét „*Dominus ac Redemptor Noster*“
- 1814 obnovenie rádu Piom VII.

- **jansenizmus**

- Cornelius Otto Jansen (1585-1638) – „*Augustinus*“
- Jean Duvergier (1581-1643)
- Marie Angélique Arnauld (1591–1661)
- Antoine Arnauld (1612–1694)
- kláštor Port-Royal v Champs a Paríži
- 1713 „*Unigenitus Dei Filius*“
- 1723 Utrecht
- Blaise Pascal (1623-1662)

- **kvietizmus**

- Miguel de Molinose (1628–96)

